

IT-alan lukupiiri

Oskari Alarik Lahtinen (osklahti@student.jyu.fi)

August 1, 2025

Haluaisin pitää opinnollistettua lukupiiritoimintaa IT-alan klassikkoteosten äärellä. Tämä dokumentti pyrkii selittämään tarkoitukseni paremmin ja tekee perustellun ehdotuksen IT-lukupiirin pilottitoteutuksen järjestämisestä.

1 Miksi juuri lukupiiri?

Lukupiiri opiskelumuotona toimii hyvänä välimuotona kirjatentin ja seminaarityöskentelyn välillä sekä erityisesti harjaannuttaa argumentointi-, ryhmätyö- ja viestintätaitoja. Tarvittaessa lukupiiriin voidaan kytkeä myös perehtyminen alan ajankohtaiseen tutkimukseen, mikä valmistaa opinnäytetöiden tekemiseen.

Lukupiiri tukee tiedekunnan tavoitetta tarjota laadukasta lähiopetusta (!). Tästä ks. Henkilöstökokous 16.4.2025 diat 53-57, erit. dia 55: "[tarve] valita toimenpiteet, jotka lisäävät vuorovaikutusta, tukevat oppimista sekä sitouttavat yliopistoon ja tiedekuntaan." Samoin dia 57: "Opiskelijoiden palautteen perusteella vuorovaikutusta sekä ohjaamista opiskelijoiden keskinäiseen yhteistoimintaan tarvitaan selvästi enemmän". Väitän, että lukupiiri onnistuessaan toteuttaa näitä kaikkia tavoitteita.

Lukupiiri on myös melko kevyt hallinnollisesti. Ensimmäisellä toteutuksella haluan olla itse mukana tapaamisissa, mutta jos tästä tulee pysyvä osa tarjontaa, aloitustapaamisen ja suoritusten arviointia ja kirjaamista lukuunottamatta lukupiiriin saa ylörimään hyvin opiskelijavetoisesti.

2 Mitä luetaan?

Lista ei luonnollisesti ole täysin kattava ja voi elää ajan myötä :-). Nämä ovat kuitenkin mielestäni mielekkäitä tutustuttavia. Tarkoituksenmukaista

on, että ryhmät voivat valita, montako kirjaa haluavat lukea ja tarvittaessa uudelleenmuodostaa ryhmiä kirjojen välillä. Pysin pilottitoteutuksella osallistumaan itse lukupiirien tapaamisiin ja pidän esimerkkialustuksen, joka hälventänee jännitystä monille uuden tekstilajin äärellä.

2.1 The Cathedral and the Bazaar

Kevyttä tekstiä, viisi esseetä. Kustantajan sivut puhuvat 5,5h lukuajasta. <http://www.catb.org/~esr/writings/cathedral-bazaar/> Löytyy vapaasti verkosta, on myös kommentaareja. Aiheina ainakin hakkerikulttuurin historia, vapaiden ohjelmistojen kehitys, omistajuus sekä tekijänoikeudet.

Vaihtoehtoisesti Richard M. Stallmanin elämäkertaa Free as in Freedom 2.0.

2.2 The Mythical Man-Month: Essays on Software Engineering

1995 laitoksessa on 336 sivua, jaettu ~20 lukuun, joista viimeiset pari lähinnä käsittelevät kirjan teesien toteutumista. Olisiko hyvä, että kirjasta luetaan 4 lukua kerralla, näin saisi muiden tapaamien viidellä tapaamisella kirjan "läpi"? Aiheina ohjelmistoprojektit hallinnollisesta ja inhimillisestä näkökulmasta. Suurin osa kirjasta on 1970-luvulta, mutta sen opit on tuskin vanhentuneet (ks. Sisu). "Everybody quotes it, some people read it, and a few people go by it."

2.3 The Inmates Are Running the Asylum

288 sivua, 14 lukua, kirja jaettu viiteen osaan, joista neljäs on ~80 sivua pitkä, muut ~40 sivua. Kustantajan mukaan luku-aika ~8h. Kirja käsittelee IT-ratkaisujen muuttumista vaikeakäyttöisiksi ja

miten tähän ongelmaan pitäisi kiinnittää enemmän huomiota (ks. Sisu). Kirja käsittelee käytettyyyttä erityisesti IT-näkökulmasta, vrt. Donald Normanin *Design of Everyday Things*, joka meillä on kirjatentittävänä koodilla KOGS2005 (2 op).

2.4 Google and the Culture of Search

~250 sivua, kertoo tiedon organisoinnin historiasta ja googlaamisen arkipäiväistymisestä. Soveltuvien osin voisi sopia myös kielimallien vuosikymmenelle. En ole tähän vielä perehtynyt sisällysluetteloa tarkemmin mutta vaikutti kiinnostavalta.

2.5 Muita, mitä?

Kirjalistan laatimista vaikeuttaa se tosiasia, että alalla opitaan lähtökohtaisesti tekemällä, joten suurin osa kirjoista on käytännönläheisiä. Joitain kiinnostavia listasta puuttuvia kirjoja on mm. *Programming Pearls* ja *Coders at Work*. Näihin tutustun paremmin ja saatan lisätä kirjalistaan, mikäli pilottitoteutus saadaan järjestymään.

Feministisestä näkökulmasta esimerkiksi Tieto ja tekniikka - missä on nainen? voisi olla mielenkiintoinen, sillä ainakin opintojen aikana länsimaissa IT-alalla on selkeä epätasapaino sukupuolten välillä, vaikka teknologiaa käyttävät kaikki. Mainitsin nimenomaan tämän teoksen, sillä olen hieman tutustunut siihen ja se on suomeksi. Tuoreempi esitys voisi kuitenkin olla mielekkäämpi.

Kirjakauppojen myyntilistojen kärjissä roikkuu teoksia, kuten *Pragmatic Programmer* ja *Clean Code*. En ole perehtynyt niihin tarpeeksi lajitellakseni niitä mihinkään ekologiseen lokeroon.

3 Mitä Oskari saa tästä irti?

Ennen kaikkea arvokasta kokemusta ohjaajana ja opettajana toimimisesta, mikä tukee uratavoitteitani. Toisaalta tämä on jo ideavaiheessa ollut hyvä tekosyy perehtyä itsekin syvemmin näihin klassikkokirjoihin. Voisin opinnollistaa tätä suunnitteluprosessia aikuiskasvatustieteen perusopintokokonaisuuden opintojaksolle AIKP1600 Pedagoginen kehittämishanke (6 op).

Kenties tästä saisi jonkin tutkimusposterin tehtyä, jos yrittäisi?

4 Mitä tiedekunta/yliopisto saa tästä irti?

Johdannossa mainitsin tiedekunnan vuoden 2025 tavoitteita, joita tämä tukee, en toista niitä tässä.

Lukupiirissä käsiteltävät teokset tukevat opiskelijoiden ammattietiikan kehittymistä, alalle kiinnittymistä ja tiedekunnan profilia humanistisen sivistysyliopiston osana. Opiskelijat oppivat tuntemaan toisiaan hieman paremmin ja kiinnittyvät tiedeyhteisöön. Ihannetilanteessa opiskelijat voivat paremmin ja toimivat viisaammin työelämässä. Koska meiltä valmistuvat opiskelijat toimivat koulutustemme käyntikortteina, on se vähintään syy panostaa kokonaisvaltaisesti sivistävään koulutukseen.

Toisaalta tarjoamalla Oskarille mahdollisuuden opetella järjestämään opetusta, saatte sitoutettua motivoitunutta tulevaisuuden työntekijää :-)

5 Byrokratian vaatimia speksejä/tekstejä

TIEA1000 Tietotekniikan ajankohtaisia teemoja 1-10 op, arvostelu hyv/hyl. Pitäisikö olla tarjolla myös syventävä versio koodilla TIES1000, kuten kognitiotieteen *Design of Everyday Things* on? Syventävään versioon voisi sisältyä vaatimus viitata tutkimuskirjallisuuteen alustuksessa.

Opintojakson mitoitusta olen myös miettinyt ja tullut erilaisten ohjeistusten perusteella tulokseen, että esitellyt kirjat olisivat 2op/kirja. Pohjaan tämän mm. antiikin kulttuurin ja sukupuolentutkimuksen kirjatentteihin, jotka tuntuvat olevan mitoituksiltaan hieman reilu 100 sivua per opintopiste. Samoin olen konsultoinut eri yliopistojen kurssien kuormittavuudenarviointitaulukoita. Esitellyt kirjat olisivat helposti jaettavissa viiteen osaan ja lukupiirit voisivat kokoontua joko viikoittain tai kerran kahdessa viikossa. Näin yhteen periodiin mahtuisi kaksi tai yksi kirjaa.

Aloitusaajakohdaksi ehdottaisin kakkosperiodia, silloin on ainakin maisterivaiheessa ohjelmistotekniikassa vähän tarjontaa. Koska kirjoja on tarjolla useampia, niin jatko kevään puolelle ei myöskään olisi huono idea. Opintojakso alkaisi yhteisellä aloitustapaamisella, jossa esittelään kurssin toimintatavat sekä voitaisiin jakaa ryhmät

ensimmäistä kirjaa varten.

5.1 Kurssikuvaus

Lukupiirissä luetaan ja tulkitaan IT-alaan ja tietotekniikkaan liittyvää kirjallisuutta 3-5 hengen ryhmissä.

Jokainen osallistuja laatii vuorotellen lyhyehkön alustuksen lukupiiriin kokoontumiselle kurssin teemaan liittyvästä aiheesta ja johtaa siitä keskustelua. Samoin jokainen opiskelija toimii vuorotellen tapaamisen sihteerinä ja kirjaa keskustelun pääpointit ylös. Opintojakso suoritetaan hyväksytysti lukemalla kirjallisuutta, osallistumalla kaikkiin tapaamisiin ja palauttamalla kokoontumisten puhtaiksi kirjoitetut pöytäkirjat. Arvostelu tapahtuu asteikolla hyväksytty/hylätty.

Opintojakso voidaan sisällyttää informaatioteknologian tutkinto-ohjelmien valinnaisiin aineopintoihin (tai syventäviin). Kurssi sopii myös sivuaineopiskelijoille.

5.2 Osaamistavoitteet

Kurssin suoritettuaan opiskelija

- Tunnistaa ja osaa tulkita IT-alan keskeisiä teemoja valikoidun kirjallisuuden pohjalta
- Osaa laatia lyhyen suullisen alustuksen ja johtaa keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- Pystyy osallistumaan vakuuttavasti keskusteluun IT-alaan liittyvistä teemoista muotoilemalla tietoon perustuvan mielipiteen, argumentoimalla puolustaessaan omaa kantaansa ja arvioimalla muiden esittämiä näkemyksiä
- On tutustunut lukupiiriin opiskelutapana ja ymmärtää lukupiirin luonteen kirjatentin ja seminaarityöskentelyn välimuotona

Opintojaksolla harjoitellaan substanssiosaamisen ohella työelämässä tarvittavia yleisiä valmiuksia, kuten

- kokonaisuuden hahmotuskykyä
- ajanhallintataitoa
- itsenäistä työskentelyä

- tiedonhankintataitoa
- kirjallisen raportin tuottamista
- viestintä- ja ryhmätyötaitoja

6 Lukupiirin käytännön yksityiskohdista

Edellä olevista saa varmaan ihan hyvän käsityksen, millaista toteutusta olisin järjestämässä. Nostan tähän vielä ainakin huomioita aikataulutuksesta ja tiloista, joissa lukupiiri(t) kokoontuu. Tilojen on hyvä olla rauhallisia ja tarpeeksi asiallisia (etenkin mikäli ohjaaajavetoisia sessioita), jotta tapaamiseen on helpompi keskittyä. Esimerkiksi kirjaston varattavat ryhmätyötilat tai Lyhty olisivat tarpeeksi asiallisia.

Kokoontumisten ajankohdat ja tiheys voisi olla ryhmien päätettävissä ainakin osittain (esim. arki-illat töiden jälkeen, 1-2 viikon välein). En koe etäryhmiä kovin mielekkääksi, sillä pienryhmäytyminen ja vapaa keskustelu toimii todella paljon paremmin livenä. Vaatimus lähiosallistumisesta on perusteltavissa sekä osaamistavoitteiden että kurssin vapaavalintaisuuden puolesta.

Mikäli pilottitoteutus saadaan tapahtumaan, tarvittaneen Sisuun toteutus, sähköpostilista kurssilaisille, ehkä Moodle-alue ja minulle tai muulle vastuuhenkilölle oikeudet KOVSiin tilojen varaamiselle ja toteutukselle suoritusten kirjaamiselle. Lisäksi jonkinlainen mainosmeili opiskelijoiden listoille.

7 Epilogi

Olen selvittänyt tässä dokumentissa motivaatiotani ja ajatuksiani opinnollistetun IT-lukupiirin järjestämiselle lukuvuonna 2025-2026. Otan mielelläni kaikenlaista palautetta vastaan, ja toivon, että lukupiirin pilottitoteutus on mahdollista järjestää.